

Zieleń w Gorzowie – jaka jest, jaka będzie w przyszłości?

Wydział Gospodarki Komunalnej przygotował analizę zasobów zieleni miejskiej. W dokumencie, poza opisem tych zasobów (mamy blisko 350 hektarów terenów zielonych i kompleks leśny Wysoczyzny Gorzowskiej), znajdują się informacje na temat utrzymania zieleni, koszenia trawy, utrzymania krzewów i drzewostanu, nowych nasadzeń i budowy zielonych przystanków. Pracownicy wydziału opisali również założenia realizacyjne i organizacyjne, nakłady przeznaczone na zieleni oraz formy dialogu społecznego w sprawie zieleni. Dokument zawiera również informacje o formach podnoszenia standardów utrzymania zieleni w mieście - i co najważniejsze, mówi również o planach inwestycyjnych w sprawie zieleni, w tym o najważniejszej inwestycji – tworzeniu Parku Leśnego w Gorzowie.

Zasoby zieleni miejskiej

Gorzów Wielkopolski posiada:

- 9 parków (o łącznej powierzchni 138,3 ha), w tym: Kopernika, Słowiański, przy Szpitalu Psychiatrycznym, Siemiradzkiego, Zacisze, Wiosny Ludów, Czechówek, Górczyński, 750 – lecia Miasta,
- 141 zieleńców (zajmujących łączną powierzchnię około 120,5 ha) okalające tereny wokół placów, budynków i narożniki ulic.

Wszystkie parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej zajmują łączną powierzchnię **342,7 ha**. W granicach miasta występuje też jeden zwarty kompleks leśny stanowiący wschodni fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wysoczyzna Gorzowska”, związanego ze strefą krawędziową wysoczyzny morenowej, biegnący od Witnicy, aż po Gorzów Wielkopolski. Drzewostany tego obszaru składają się przede wszystkim z sosny z domieszką drzew liściastych.

Zasoby zieleni miejskiej zarządzane są przez:

- Wydział Gospodarki Komunalnej - parki, skwery, zieleńce, zieleni przyuliczna;
- Zakład Gospodarki Mieszkaniowej – otoczenie budynków mieszkalnych;
- placówki szkolno-wychowawcze – m.in. tereny szkół, przedszkoli, żłobków (nadzorowane przez Wydział Edukacji oraz Wydział Spraw Społecznych).

Pozostałe tereny zieleni w granicach administracyjnych miasta utrzymywane są przez ich właścicieli lub użytkowników - np. spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, podmioty prywatne.

Założenia realizacyjne dotyczące usług utrzymania zieleni

Zieleni miejska utrzymywana jest w różnej specyfice, w zależności od swojej lokalizacji, ekspozycji oraz częstotliwości użytkowania przez mieszkańców. W najwyższym standardzie utrzymywane jest centrum miasta wraz z parkiem Wiosny Ludów, gdzie koszenie i inne zabiegi pielęgnacyjne realizowane są na bieżąco i z największą częstotliwością w skali roku. Na pozostałych terenach miejskich zakres utrzymania i częstotliwość zabiegów są realizowane w mniejszym nasileniu w oparciu o możliwości finansowe Miasta przy jednoczesnym zróżnicowaniu ilości zabiegów na terenach uczęszczanych przez mieszkańców (parki i skwery) oraz tych o mniejszym nasileniu użytkowania.

Założenia przyjęte w zakresie zabiegów pielęgnacyjnych na miejskich terenach zielonych zarządzanych przez Wydział Gospodarki Komunalnej UM Gorzowa Wlkp. są następujące:

- koszenie trawników w Centrum – na bieżąco na skwerach oraz w zieleni przy ulicznej – ograniczono natomiast koszenia na błoniach nadwarciańskich do 4 razy;
- koszenie trawników pozostałych terenów - średnio 4-5 razy w najbliższym sąsiedztwie dróg i placów zabaw i 1-2 razy maksymalnie np. w przypadku skarp.

Podane liczby stanowią średnią zabiegów na ogólnej powierzchni terenów trawiastych objętych pielęgnacją.

Realizowana jest zasada maksymalnego ograniczania koszeń w miejscach, gdzie jest to możliwe (skarpy, szerokie pasy międzyjezdniowe, czy duże połacie trawiaste w parkach) – tutaj zabiegi koszenia odbywają się 2-3 krotnie (w rozliczeniu średniorocznym). Ma to na celu zmniejszenie strat wody oraz samoistne założenie terenów o charakterze łąkowym. Kontynuacja wprowadzonej w 2020 roku reguły pozwala stwierdzić, iż w wielu miejscach przestrzeni miejskiej jest to jeden z najlepszych i najtańszych sposobów wprowadzania bioróżnorodności ekologicznej. Wynika to z faktu, iż odbywa to się bez większej ingerencji w strukturę biologicznie czynną, bowiem do skutecznego założenia łąk kwiatnych wymagane jest usunięcie obecnie rosnącej roślinności oraz niejednokrotnie zastosowanie okresowego podlewania:

- cięcie krzewów w żywopłotach średnio 3 razy, w skupinach 1 raz;
- odchwaszczanie krzewów w żywopłotach średnio 1 raz, w skupinach średnio 1,5.

Gospodarka drzewostanem obejmująca pielęgnację, konieczne wycinki oraz nasadzenia, prowadzona jest w taki sposób, aby utrzymywać jego prawidłowy stan. Pielęgnacja zlecona jest w sytuacjach koniecznych i polega na usuwaniu gałęzi obumarłych, przycinaniu gałęzi kolidujących z infrastrukturą a także wrastających w skrajnię chodników, ścieżek rowerowych oraz jezdni. Wycinka realizowana w ramach utrzymania terenów zieleni, sprowadza się do usuwania drzew martwych i chorych zagrażających bezpieczeństwu osób i mienia.

Ocena stanu zdrowotnego drzew oraz kwalifikacja ich do usunięcia następuje na dwóch etapach, tj. składania wniosku - przez zarządcę terenu oraz rozpatrywania wniosku - przez organ, który uprawniony jest do wydania zezwolenia bądź decyzji odmownej w zakresie usunięcia drzew.

Zasadność wycinki drzew zgodnie z ustawą o ochronie przyrody potwierdzana jest przez organ administracyjny rozpatrujący wniosek na ich wycinkę zgodnie z kompetencją działania przez pracowników Urzędu Marszałka Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze bądź pracowników Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze z Delegaturą w Gorzowie Wlkp.

Należy podkreślić, że decyzja o wycince drzew podejmowana jest wyłącznie w ostateczności - w oparciu o specjalistyczną wiedzę z zakresu dendrologii i diagnostyki drzew, gdzie usunięcie danego drzewa stanowi kwestią konieczności a nie dowolnego wyboru.

W miejscach wyciętych drzew, tam, gdzie jest to możliwe, pojawiają się nasadzenia zastępcze. Tym samym sukcesywnie realizowana jest wymiana pokoleniowa drzew. W celu kształtowania bioróżnorodności sadzone są drzewa i rośliny miododajne i owocodajne.

Nasadzenia młodych drzew realizowane są w oparciu o wymogi decyzji Marszałka Województwa Lubuskiego oraz Konserwatora Zabytków. Ponadto w ramach kontynuacji i

uzupełniania nasadzeń przyulicznych. Do sadzenia przeznaczają się gatunki drzew odporne na warunki miejskie.

Do realizacji nasadzeń wybierane są gatunki odporne na działanie warunków miejskich, co zwiększa szansę przyjęcia się materiału szkółkarskiego. Nasadzone drzewa i krzewy wymagają zwiększonej pielęgnacji przez okres pierwszych trzech lat po posadzeniu do czasu ich pełnego przyjęcia się i aklimatyzacji w nowym środowisku. Dla przykładu grusze drobnolistne odmiany 'Chanticleer' nasadzone przy ulicy Sikorskiego, według Związku Szkółkarzy Polskich są roślinami bardzo odpornymi, idealnymi do klimatu miejskiego. Są to jedne z najlepszych drzew do obsadzania ulic. Dorastając do wysokości 8-12 m i szerokości 5 m, stanowiąc będą w przyszłości istotny element pasa drogowego, wpływając na jego warunki środowiskowe oraz krajobrazowe. Planując nasadzenia w liniowym układzie zieleni, należy zachować powtarzalność gatunków i odmian, by uniknąć chaosu przestrzennego poprzez utrzymanie spójności całego założenia.

Podlewanie młodych nasadzeń drzew, krzewów a także roślin ozdobnych realizowane jest w sezonie wegetacyjnym w cyklach uzależnionych od warunków pogodowych, nasłonecznienia danego terenu oraz nasadzonych gatunków roślin. W oparciu o bieżący monitoring warunków wzrostu, Wykonawca prac prowadzi podlewanie według harmonogramu wyznaczonego przez Urząd Miasta.

Drzewa nasadzone w poprzednich sezonach dzięki starannemu doborowi gatunków oraz odpowiedniemu przygotowaniu terenu, jak również pielęgnacji, szczególnie poprzez cykliczne podlewanie, w celu zapewnienia, jak najlepszych warunków do wzrostu i rozwoju, przyjęły się i bardzo dobrze zaadaptowały w miejscach nasadzeń.

W celu zapewnienia schronienia dla organizmów żywych, w wybranych miejscach na terenie parków i skwerów odstąpiono od jesiennego wygrabiania liści. Wytypowano lokalizacje w sąsiedztwie krzewów w zacisznych miejscach terenów zieleni.

W celu poprawy mikroklimatu, rozszczelnienia nawierzchni utwardzonych i zazielenienia stworzenia miejsc
Na terenie miasta w latach 2022-2023 zazielenionych zostało łącznie 10 przystanków komunikacji miejskiej.

Jako pierwszy jesienią 2022 r. zazieleniony został przystanek przy ul. Estkowskiego naprzeciw AWF. Nasadzono pnącza (rdestówka Auberta), krzewy (sosna), trawy (ostnica, miskant) oraz byliny (werbena patagońska, szalwia, rozchodnik,) tworząc barwną kompozycję roślinną.

Zadanie zostało zrealizowane w ramach inicjatywy radnej rady miasta, która zawnioskowała o realizację w 2023 r. kolejnego zielonego przystanku, tj. przy ul. Londyńskiej. W tej lokalizacji nasadzone zostały pnącza (rdestówka Auberta), krzewy (suchodrzew, tawuła japońska, jałowiec płózący, perowskia) oraz trawy (proso różgowate).

W 2023 r. ramach rozszerzenia projektu pn. „Rewaloryzacja Parków Wiosny Ludów i Kopernika w Gorzowie Wlkp. – stworzenie oferty rekreacyjnej, poprawa estetyki i funkcjonalności infrastruktury parków, uzupełnienie i wzbogacenie szaty roślinnej obiektów” - zadanie dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020, Oś 4. Środowisko i kultura, Poddziałanie 4.5.1 Kapitał przyrodniczy regionu – projekty realizowane poza formułą ZIT, uzyskano łącznie dofinansowanie w kwocie 3.000.000 zł, którego część została przeznaczona na wykonanie 8 zielonych przystanków przy ulicach:

- Sikorskiego (przy ENEI),

- Estkowskiego (przy CH Askana),
- Jagiełły (przy murze zabytkowym),
- Walczaka (przy parku Kopernika),
- Wyszyńskiego/Księdza Prałata Andrzejewskiego (po obu stronach)
- Piłsudskiego (przy parku Kopernika)
- przy parku Zacisze.

Przy przystankach komunikacji miejskiej posadzonych zostało 18 drzew – grusze drobnoowocowe, a skład gatunkowy krzewów, traw i bylin nawiązuje do gatunków wprowadzonych w ramach zazielenia ul. Sikorskiego. W otoczeniu przystanków zastosowano: krzewy - róża okrywowa, tawuła japońska, hortensja bukietowa, perowskia, krzewuszką, tawlina jarzębolistna, kalina koralowa, jałowiec, trawy - miskant chiński, proso różgowate, trzcinnik, rozplenica japońska, ostnica cieniutka, trzęślica modra, byliny: szalwia omszona, rozchodnik okazały, werbena patagońska, cebule – czosnek ozdobny, pnącza - wisteria, rdestówka Auberta, kokornak wielkolistny, winobluszcz pięciolistkowy.

Założenia organizacyjne dotyczące usług utrzymania zieleni

Mając na celu jak najwyższy poziom usług w zakresie utrzymania i pielęgnacji zieleni oraz czystości w mieście, znaczna część zasobów zieleni została powierzona do utrzymania i pielęgnacji spółce miejskiej INNEKO RCS Sp. z o.o.

Umowy zawarte zostały w formule tzw. IN HOUSE w oparciu o art. 214 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

Od kwietnia 2023 r. spółka miejska zajmuje się utrzymaniem zieleni i czystości w rejonie Centrum (w parku Wiosny Ludów, na skwerach, placach oraz zieleni przyulicznej) oraz w parkach: Kopernika, Górczyńskim, 750-Lecia i Słowiańskim wraz z Trasą Siedmiu Wzgórz. Na podstawie tego samego postępowania o udzielenie zamówienia, spółce powierzono także do realizacji podlewanie wybranych roślin na terenach miejskich, tj. części młodych drzew w ilości 960 szt. oraz krzewów w ilości 340 m².

Od maja 2024 r. tożsamą formułą współpracy ze spółką miejską poszerzono o utrzymanie zieleni i czystości w rejonach: Górczyn i Manhattan oraz w parkach: przy Szpitalu Psychiatrycznym, Siemiradzkiego oraz Zacisze. Liczbę podlewanych roślin zwiększono o 618 szt. młodych drzew oraz 37 m² krzewów. Spółka zajmuje się również utrzymaniem zieleni i czystości w obrębie miejskich placów zabaw.

Od maja 2025 r. zakres utrzymania zieleni przez spółkę miejską INNEKO RCS Sp. z o.o. zostanie uzupełniony o pozostałe tereny zieleni miejskiej administrowane przez Urząd Miasta, t. j: rejony: Zawarcie, Zakanale, Słoneczne, Janice, Staszica, Dolinki, Piaski oraz park Czechówek.

Podjęte rozwiązanie podyktowane jest doświadczeniem z ostatnich lat, w których utrzymanie i pielęgnacja zieleni realizowane były przez wykonawców wybieranych w przetargu nieograniczonym (w trybie podstawowym). Specyfika takiej formuły, wielość umów z różnymi wykonawcami, generowała okresowe problemy w terminowości i jakości realizowanych prac w odniesieniu do części utrzymywanych terenów. Jednocześnie na innych obszarach usług komunalnych zbierano pozytywne doświadczenia z realizacji zadań przez INNEKO RCS Sp. z o.o.

Nakłady na utrzymanie zieleni

Budżet Miasta przeznaczany corocznie na utrzymanie zieleni ustalany jest w oparciu o zawarte umowy oraz potrzebę realizacji w danym roku dodatkowych zabiegów

pielęgnacyjnych oraz nasadzeń. Potrzeba sukcesywnego zwiększania budżetu na utrzymanie zieleni jest brana pod uwagę podczas corocznego ustalania planu Budżetu Miasta.

Konsekwentnie od kilku lat środki budżetowe na utrzymanie zieleni miejskiej sukcesywnie są zwiększane:

- w 2020 r. wydatkowano kwotę 3.054.096,17 zł
- w 2021 r. wydatkowano kwotę 3.616.025,22 zł
- w 2022 r. wydatkowano kwotę 5.014.196,28 zł
- w 2023 r. wydatkowano kwotę 6.816.717,69 zł
- w 2024 r. zaplanowano do wydatkowania kwotę **7.492.953,00 zł**

Dialog społeczny

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzonych jesienią 2021 r. w sprawie zarządzania zasobami środowiskowymi miasta w odniesieniu do postulatu mieszkańców dotyczącego zwiększenia liczby drzew i innej roślinności, przedstawiciele Miasta wyraźnie zadeklarowali, że zostanie on uwzględniony, wskazując, że:

1. W miejscach wyciętych drzew będą pojawiać się nasadzenia zastępcze (tam, gdzie będzie to możliwe).
2. Stosowana będzie wymiana pokoleniowa drzew (tam, gdzie to możliwe nowe nasadzenia będą pojawiać się systematycznie i z odpowiednim wyprzedzeniem w stosunku do koniecznej wycinki drzew starych lub chorych).
3. W celu kształtowania bioróżnorodności sadzone będą drzewa i rośliny miodo i owocodajne.
4. Kontynuowane będą działania w zakresie uzupełniania zieleni przyulicznej.
5. Kontynuowane będą działania zespołu parkingowego w zakresie planowania nowej roślinności z myślą o jej wielofunkcyjności (np. pełnienie roli szykan uniemożliwiających parkowanie na terenach zielonych).

Złożone deklaracje są konsekwentnie realizowane przez Miasto poprzez działania mające na celu poprawę środowiska oraz wspierające różnorodność biologiczną.

Jesienią ubiegłego roku w przestrzeni publicznej w miejscach po obumarłych drzewach pojawiły się bardzo licznie nowe nasadzenia. Jest to kontynuacja procesu wzmocnienia zieleni wysokiej jako najcenniejszego komponentu miejskich terenów zieleni. Drzewa uzupełniono w wielu lokalizacjach miasta, m.in. wzdłuż ulic - Dąbrowskiego, Borowskiego, Mickiewicza, Jagiellończyka, Słowackiego, Mieszka I, Roosevelta, Wyszyńskiego, Piłsudskiego, Walczaka, Głowackiego, Dzieci Wrzesińskich, Teatralnej, Fabrycznej, Przemysłowej, Wawrzyniaka, Koniawskiej, Poznańskiej, Alei 11-go Listopada, a także wzdłuż rzeki Kłodawki oraz w parku Kopernika i Górczyńskim.

Co ważne - w wielu miejscach, gdzie dotychczas nie było zieleni wysokiej udało się wygospodarować teren i stworzyć warunki do nasadzenia i wzrostu drzew.

Nowe egzemplarze pojawiły się między innymi:

- na części deptakowej oraz wzdłuż ul. Sikorskiego,
- przy przystankach komunikacji miejskiej:
- w pasie rozdziału przy ul. Wybickiego,
- na placu zabaw przy ul. Sulęcińskiej,
- na placu zabaw przy ul. Kilińskiego,
- na skwerze przy ul. ul. Gwiazdzistej,
- na skwerze przy ul. Przemysłowej i Fabrycznej,

- na skrzyżowaniu ul. Krzywoustego i Chrobrego,
- wzdłuż ulic - Spokojnej, Grobla, Brukselskiej, Roosevelta, Sosabowskiego, Szarych Szeregów Czereśniowej i Piłsudskiego.

Nasadzono kilkaset drzew, wprowadzając gatunki z powodzeniem adoptujące się do trudnych warunków miejskich oraz o dużych walorach dla bioróżnorodności oraz estetycznych, m.in.:

- Dąb czerwony,
- Jesion wyniosły,
- Kasztanowiec biały oraz czerwony,
- Lipa drobnolistna oraz srebrzysta,
- Klon zwyczajny, jawor, polny oraz czerwony,
- Jarząb szwedzki, mączny oraz pospolity,
- Olsza czarna,
- Topola czarna,
- Śliwa wiśniowa,
- Głóg pośredni odm. 'Paul's Scarlet',
- Grusza drobnoowocowa odm. 'Chanticleer'.

Do realizacji nasadzeń zastosowano materiał roślinny posiadający odpowiednie parametry - obwody pni w przedziale 16-18 cm, a w wybranych miejscach nasadzano również drzewa o większych parametrach w przedziale 20 -30 cm

W celu stworzenia spójnego systemu zieleni w mieście Wydział Gospodarki Komunalnej w 2023 r. zlecił nasadzenie 660 szt. drzew (w tym 146 szt. w ramach nasadzeń zastępczych).

W ramach zadań z Budżetu Obywatelskiego WGK zrealizował nasadzenia 258 szt. drzew, 2.169 szt. krzewów oraz odtworzono 392 m² trawników.

W przestrzeni publicznej wykonane zostały także nasadzenia niższego piętra w ilości kilku tysięcy szt., m.in. krzewy: róża okrywowa, tawuła japońska, hortensja bukietowa, perowska, krzewuska, kalina koralowa; trawy: miskant chiński, proso różgocate, trzcinnik, rozplenica japońska, ostnica cieniutka; byliny: szalwia omszona, rozchodnik okazały, werbena patagońska; pnącza: wisteria, rdestówka, kokornak oraz rośliny cebulowe.

W ramach procesów inwestycyjnych w ub. roku zostało nasadzonych łącznie 599 szt. drzew, w tym: 403 szt. nasadzenia zastępcze.

Na terenie placówek oświatowych (przedszkola i szkoły) – łącznie zostało nasadzonych 97 szt. drzew, w tym 10 szt. nasadzeń zastępczych.

Natomiast na terenach zarządzanych przez ZGM zostało nasadzonych 8 szt. drzew w ramach realizacji zadań z BO, a na terenie placówek opiekuńczo - wychowawczych nasadzono 2 szt. drzew w ramach nasadzeń zastępczych.

Podnoszenie standardów

W 2022 r. przedstawiciele Urzędu Miasta uczestniczyli w projekcie opracowania standardów utrzymania zieleni prowadzonym przez Fundację Sendzimira. Przygotowane standardy zostały przeanalizowane, a następnie wybrane ich rozwiązania, m.in. w zakresie podlewania roślin (krotności i ilość wody) oraz koszenia trawników (wysokość koszenia)

posłużyły do dopracowania zakresów czynności w postępowaniach na utrzymanie terenów zieleni.

Z kolei na etapie tworzenia koncepcji projektowych, podczas ustaleń wewnętrznych Urzędu Miasta, każda inwestycja jest indywidualnie analizowana pod względem ograniczenia wycinek do minimum i wprowadzenia nowych nasadzeń - tam, gdzie to możliwe. Projektanci są zobligowani do priorytetowego traktowania zasobów zieleni i tym samym do zachowania jak największej liczby istniejących drzew oraz do planowania nowych nasadzeń w gruncie.

Jednocześnie w celu zwiększenia kontroli nad realizacją prac, dla inwestycji obejmujących zielen miejską lub mających na nią wpływ, przyjęto zasadę obecności Inspektora Nadzoru branży zieleni w zespole nadzorującym prace wykonawcze.

W ramach tych działań, dla inwestycji miejskich wdrożono do stosowania przez projektantów, „Standard **ochrony drzew i innych form zieleni w procesie inwestycyjnym**” opracowany przez Fundację Ekorozwoju oraz Stowarzyszenie Architektury Krajobrazu. Wytyczne zostały również udostępnione spółdzielniom mieszkaniowym, placówkom oświatowym oraz Zakładowi Gospodarki Mieszkaniowej.

Ponadto do gestorów sieci prowadzących cyklicznie na terenach miejskich prace remontowe oraz inwestycyjne, wystosowano apel podkreślający konieczność priorytetowego traktowania zasobów zieleni w procesie planowania, projektowania oraz realizacji prac budowlanych. Do pisma załączono szczegółowe wytyczne opracowane na podstawie ww. standardu.

W celu uwrażliwienia projektantów i inwestorów zewnętrznych na potrzebę dbałości o istniejącą zielen miejską w ich procesach inwestycyjnych, do zespołu opiniującego z ramienia Urzędu Miasta dokumentacje projektowe, w bieżącym roku zostali włączeni pracownicy merytoryczni odpowiedzialni w Urzędzie Miasta za zielen. Powyższe ma na celu weryfikację dokumentacji projektowych oraz wypracowywanie przez projektantów takich rozwiązań, które będą minimalizować negatywny wpływ inwestycji zewnętrznych dotyczących np. budowy lub remontów sieci na istniejącą zielen.

Nasadzenia roślin w 2024 roku

- 1) Przesadzenie klonów polnych (21 szt.) z donic drewnianych przy ul. Drzymały i Strzeleckiej na miejsce stałe - na skwery Dunikowskiego i Kazimierza Wielkiego wraz z ich pielęgnacją przez okres 3 lat.
- 2) Nasadzenie krzewów gat. tawuła brzoźolistna (pow. 60 m²) w pasie drogowym ulicy Mieszka I-go wraz z ich pielęgnacją przez okres 1 roku.
- 3) Nasadzenie uzupełniające krzewów oraz bylin na terenie skweru położonego przy byłej Łażni Miejskiej pomiędzy ulicami Jagiełły i Drzymały w Gorzowie Wlkp. wraz z ich pielęgnacją przez okres 1 roku. Nasadzenia zostaną zrealizowane na powierzchni 90 m², nasadzane gatunki to między innymi: tawuła, sosna, bodziszek, goździki, zawilce, szałwia, orliki, jeżówki.
Termin realizacji nasadzeń dla ww. zadań do 30.11.2024 r.
- 4) Na terenie skweru przy Spichlerzu w ramach nasadzeń uzupełniających posadzonych zostanie 30 szt. krzewów, 82 szt. bylin oraz 92 szt. traw. Uzupełnione zostaną krzewy z gatunków: bez czarny, róża, suchodrzew chiński oraz tawuła japońska. Dosadzone zostaną takie byliny jak: jeżówka purpurowa, liatra kłosowa, przetacznik kłosowy, szałwia omszona oraz werbena patagońska. Dosadzane trawy - ostnica cieniutka oraz rozplenica japońska.

Konieczność uzupełnienia roślin wynika z ich wymarznienia oraz dewastacji w mijającym sezonie wegetacyjnym.

Termin zakończenia nasadzeń - 08.11.2024 r.

- 5) Obecnie rozstrzygane jest postępowanie przetargowe na nasadzenie 47 drzew na terenach zieleni miejskiej. Zamówienie dotyczy realizacji zadań z Budżetu Obywatelskiego 2024.

Drzewa zostaną nasadzone w następujących lokalizacjach:

- Aleja ks. Andrzejewskiego oraz ul. Roosevelta - 14szt.
- ul. Sosabowskiego - 5 szt.
- ul. Witosa - 10 szt.
- ul. Górczyńska - 18 szt.
-

W ramach zadania nasadzone zostaną lipy, klony oraz jarzęby.

Przy drzewach nasadzonych na ul. Sosabowskiego zostaną ponadto zamontowane tabliczki informacyjne z kodami QR kierującymi do informacji na temat patronów najbliższych ulic.

Termin realizacji nasadzeń - do 20 dni od daty podpisania umowy.

Planowane przedsięwzięcia inwestycyjne w zakresie terenów zieleni

Zgodnie z ustaleniami z konsultacji, Miasto odnawia oraz planuje odnowienie kolejnych skwerów na wzór parku kieszonkowego na osiedlu Słonecznym. W roku 2022 zmodernizowany i obsadzony zielenią został skwer przy skrzyżowaniu ulic Chrobrego i Wybickiego, a w roku 2023, tożsame działania przeprowadzono na skwerze przyległym do Spichlerza przy ul. Fabrycznej.

Kontynuując rozpoczęte w ubiegłym roku zadania inwestycyjne w zakresie wprowadzenia dodatkowych zielonych przestrzeni (odbetonowanie ul. Sikorskiego wraz z zazielenieniem 8 przystanków komunikacji miejskiej - posadzono 49 szt. drzew oraz 3.613 szt. roślin: krzewy, byliny, trawy, rośliny cebulowe - łączna zagospodarowana powierzchnia to 0,06 ha), obecnie czynione są przygotowania do uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych w ramach:

1) Programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (FEWL 21-27), Działanie FELB.02.11 – ZIT dla zadań:

- a) Ochrona bioróżnorodności w parku leśnym w północnej części miasta Gorzowa Wielkopolskiego.

Planowane jest zagospodarowanie terenów zielonych na obszarze w bezpośrednim sąsiedztwie parku Słowiańskiego przy Trasie 7 Wzgórz.

W roku 2025 planowane jest opracowanie dokumentacji projektowej (lub PFU).

W ramach zadania zostanie wykonana inwentaryzacja przyrodnicza fauny i flory, która wskaże kierunki działania w zakresie ich ochrony. Zakres dokumentacji projektowej (lub PFU) obejmował będzie: wykonanie ciągów pieszych, montaż elementów małej architektury, nasadzenia uzupełniające drzew i krzewów, rozważane jest również wykonanie zbiornika wodnego.

Okres realizacji projektu: 2025-2027. Całkowita wartość projektu szacowana jest na kwotę 4.010.600 zł, wartość dofinansowania: 3.409.000 zł, wkład własny 601.600 zł.

b) Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich przyjaznych mieszkańcom – parki kieszonkowe oraz zielone przystanki.

W roku 2025 planowane jest opracowanie dokumentacji projektowej (lub PFU).

W ramach zagospodarowania terenów miejskich poprzez utworzenie parków kieszonkowych planowane jest m.in. nasadzenie roślinności, montaż elementów małej architektury, wykonanie ciągów pieszych. Projekt obejmował będzie również wykonanie zielonych przystanków w zakresie montażu lekkiej konstrukcji umożliwiającej stworzenie stelaży dla pnączy oraz wykonanie nasadzenia roślin przy istniejących przystankach - lokalizacje zostaną wytypowane na etapie opracowywania dokumentacji (ok. 8-10 szt.).

Wskazane do projektu tereny na parki kieszonkowe przy ulicach: Kosynierów Gdyńskich - Matejki, Hejmanowskiej, Towarowej, Przemysłowej - Woskowej, Walczaka - Piłsudskiego.

Okres realizacji projektu: 2025-2027. Całkowita wartość projektu szacowana jest na kwotę 4.010.600 zł, wartość dofinansowania: 3.409.000 zł, wkład własny 601.600 zł.

2) Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, działanie: FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu dla zadania: „Zwiększenie powierzchni czynnych biologicznie i hydrologicznie na terenie Miasta Gorzowa Wielkopolskiego” w zakresie projektu pn. „Zagospodarowanie wód opadowych na terenie miasta Gorzowa Wlkp. – etap III”.

Zadanie będzie polegało na zagospodarowaniu zielenią centrum miasta (ul. Warszawska, Grobla, Wełniany Rynek, Chrobrego, Mieszka I, Sikorskiego, Przemysłowa) oraz zazielenienia wybranych przystanków komunikacji miejskiej (30 szt.).

Przedsięwzięcie ma na celu likwidację miejskich wysp ciepła poprzez zmniejszenie uszczelnienia terenu i zastosowanie nawierzchni przepuszczalnej dla wód opadowych przy zachowaniu jak największej powierzchni biologicznie i hydrologicznej czynnej oraz nasadzenie roślinności.

Zadanie ukierunkowane będzie na rozwój zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na przyrodzie.

**Wydział Gospodarki Komunalnej/Wiesław Ciepiera Rzecznik Prasowy
Fot. Łukasz Kulczyński**